

Współpraca i komunikacja między szkolnym doradcą zawodowym a rodzicami

Spis treści

1. Współpraca jako wartość ekonomiczna	5
2. Pomysł na zajęcia z rodzicami: „Jak skutecznie współpracować z rodzicami w przestrzeni doradztwa edukacyjnego i zawodowego w szkole?”	8
3. Karty pracy	13
Karta pracy nr 1: W jaki sposób porozumieć się z rodzicami?	13
Karta pracy nr 2: Po co rozmawiać z rodzicami na temat ich dziecka?	14
Karta pracy nr 3: Kiedy współpraca z rodzicami służy dobru ucznia?	15
Karta pracy nr 4: Jak razem dbać o rozwój ucznia w szkole?	16
Karta pracy nr 5: Jak budować pozytywne relacje doradca – rodzic?	17
4. Notatnik z listami: Jak precyzować swoje potrzeby i oczekiwania?	18
Lista nr 1. Po co rozmawiać z doradcą zawodowym na temat ścieżki edukacyjno-zawodowej dziecka?	19
Lista nr 2. W jaki sposób przygotować się do rozmowy z doradcą zawodowym w szkole na temat ścieżki edukacyjno-zawodowej dziecka?	20
Lista nr 3. Kiedy współpraca z doradcą zawodowym służy rozwojowi edukacyjno-zawodowemu dziecka?	21
Lista nr 4. Jak razem dbać o rozwój edukacyjno-zawodowy dziecka?	22
5. Załączniki	23
„Apel Twego dziecka”	23
„Bajka duńska o ocenianiu”	26
6. Ewaluacja	29
Ankieta z pytaniami otwartymi dla rodziców „Jesteśmy partnerami szkoły”	29
Kwestionariusz ankiety ewaluacyjnej ze spotkania z doradcą zawodowym	31
7. Literatura pomocnicza	33

1. Współpraca jako wartość ekonomiczna

„Współpraca to nie sentyment – to konieczność ekonomiczna”.
Charles Steinmetz

W ostatnim czasie bardzo dużo mówi się o współpracy, budowaniu zespołów, współdziałaniu, efektywności i synergii. Istnieje wiele publikacji w tym zakresie, bardziej lub mniej naukowych. Firmy oraz organizacje edukacyjne mają szeroką ofertę z tego tematu, prześcigając się w pomysłowości na sprzedanie szkoleń, warsztatów, seminariów.

Tymczasem wystarczy chwila refleksji, aby zobaczyć korelację pomiędzy dobrą współpracą a nie-dyrektywną komunikacją. Są to nierozzerwalne pojęcia, z których drugie – komunikacja stanowi punkt wyjścia do rozumienia istoty i wartości współpracy. Nie sposób nawiązywać i utrzymywać pozytywne relacje w życiu osobistym, zawodowym, szkolnym, na poziomie formalnym czy nieformalnym, bez dobrej, zdrowej i otwartej komunikacji.

Zazwyczaj to, co najbardziej oczywiste, bywa najtrudniejsze do przyjęcia. Stąd można spotkać się z rezygnacją, znudzeniem a nawet oporem, kiedy grupa osób zainteresowanych doskonaleniem kompetencji współpracy słyszy o komunikacji. Niejednokrotnie też owa współpraca bywa bagatelizowana, ignorowana, etykietowana sentymentalnymi właściwościami.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na to, że umiejętność współpracy jest w dzisiejszych czasach jedną z kluczowych kompetencji, traktowaną już nie jako humanistyczna chimera trenerów rozwoju osobistego, ale wartość ekonomiczna. To bowiem, w jaki sposób ludzie ze sobą współdziałają, ma bezpośrednie przełożenie na pracę organizacji, przynoszone zyski, osiągnięte sukcesy, ale także na ponoszone straty. Optymalizacja procesów w organizacjach uwzględnia między innymi właśnie ten aspekt jako jeden z zasadniczych.

Także w szkole pojęcie współpracy odgrywa ważną rolę. Jak bowiem efektywnie kształtować pro-

cesy edukacyjne, wychowawcze i opiekuńcze, nie uwzględniając współdziałania? Relacje na linii nauczyciele, uczniowie i rodzice pełnią bardzo ważną funkcję w przestrzeni szkoły. Jeśli są złe, przekładają się na nieodpowiednią atmosferę w placówce oświatowej, a co za tym idzie – wyniki nauczania przestają satysfakcjonować zarówno uczniów, jak: nauczycieli oraz rodziców. Z kolei inwestowanie w dobre relacje pozwala na przekierowanie pełnej uwagi oraz wzmocnienie zaangażowania w procesy uczenia się uczniów zgodnie z ich potrzebami, możliwościami i ambicjami.

Profesor Bolesław Niemierko zauważa, że nauczyciele są jak rodzice. Dydaktyk jest przekonany, że: „w wielu szkołach i dla wielu nauczycieli model alfa, w którym »nauczyciel przekazuje wiedzę«, pozostaje jedyny w codziennym użyciu. Brak partnerstwa z nauczycielem w tak zasadniczych dla ucznia sprawach, jak poglądy społeczne i style zachowania, wstrzymuje rozwój jego samodzielności. To sprawia postawa nauczyciela określona w języku analizy transakcyjnej jako »ja jestem ok« (mam wiedzę, mam rację), a »ty nie jesteś ok« (nie masz wiedzy, nie masz racji)».

Niestety, jest to codzienna rzeczywistość w wielu polskich szkołach, gdzie uczeń nie jest podmiotem procesów edukacyjnych, a jedynie ich przedmiotem. Ważniejsza jest realizacja „programów” niż rzeczywiste umiejętności i kompetencje uczniów, a później ich wykorzystanie w dalszej edukacji bądź w życiu zawodowym. Pracodawcy biją na alarm. Absolwenci mają szeroką wiedzę teoretyczną, ale brakuje im praktycznych umiejętności, w tym doświadczenia w zakresie przełożenia teorii na praktykę. W efekcie proces edukacji rozpoczyna się na nowo u pracodawcy.

Dlatego tak ważna jest ścisła i dobra współpraca szkoły z uczniami i ich rodzicami, szczególnie zaś w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjno-zawodowych. Choć wiele dobrego już dzieje się w tym obszarze, to jednak pozostają luki

wymagające uzupełnienia. Wciąż jest to przestrzeń wymagająca wiele pracy i zaangażowania nie tylko samych doradców zawodowych, którzy mają bardzo ograniczone możliwości czasowe, ale i niejednokrotnie organizacyjne, lokalowe itp.

Wymagania państwa wobec szkół od 11 sierpnia 2017 r. określają dziewięć obszarów funkcjonowania placówek oświatowych. Jednym z nich jest właśnie współpraca z rodzicami. Wymaganie numer sześć pn. „Rodzice są partnerami szkoły lub placówki” traktuje o istotnej roli współdziałania na linii szkoła – rodzice. Wymaganie wyznacza pożądaný stan, pokazując jego kluczowe cele i zadania. Wskazuje tym samym „strategiczne i priorytetowe kierunki działań, które wiążą się z wyzwaniem stojącym przed współczesnymi społeczeństwami”.

Stąd zasadne było przywołanie w tym miejscu myśli wybitnego pedagoga prof. Niemierko, porównującego nauczycieli do rodziców. Sądzić należy, że w tym obszarze mieszczą się również doradcy zawodowi, którzy także są nauczycielami pomagającymi uczniom w diagnozowaniu ich potencjału, budowaniu ścieżki kariery oraz podejmowaniu ważnych dla nich decyzji edukacyjnych i zawodowych. Zasadne jest zatem w tym obszarze włączenie do dyskursu o karierze zawodowej rodziców, którzy wraz z doradcami wspierają młodzież w kształtowaniu swojej przyszłości.

Za sukces edukacyjny ucznia odpowiedzialna jest nie tylko i wyłącznie szkoła, jak życzyliby sobie tego niektórzy, ale przede wszystkim odpowiedzialna jest jego rodzina, w tym on sam. Nauczyciele nie mogą wziąć odpowiedzialności za ucznia oraz za jego rodziców lub opiekunów, ponieważ los uczniów jest w ich rękach. Każdy odpowiada za samego siebie. Nawet badania naukowe dowodzą, że sukces edukacyjny budowany jest w domu rodzinnym ucznia przy nieocenionym wsparciu najbliższych.

Stąd istotna potrzeba uczynienia rodziców partnerami szkoły. Chodzi tutaj nie tylko o procesy kształcenia i wychowania, ale również o procesy doradztwa edukacyjnego i zawodowego realizowanego w szkole przez doradcę zawodowego wspomaganego przez wychowawców oraz całą radę pedagogiczną. Budowanie partnerskich relacji

doradcy z rodzicami ma wpływ na ich zaangażowanie w rozwój uczniów i świadome kształtowanie ścieżki edukacyjnej oraz zawodowej.

Ważne są tutaj takie kwestie, jak m.in.: angażowanie rodziców do diagnozowania potencjału uczniów, planowania ścieżki edukacyjnej oraz zawodowej, opracowywania dokumentów aplikacyjnych, badania swoich możliwości na rynku pracy, budowania portfolio edukacyjnego i zawodowego czy podejmowania decyzji dotyczących wyboru kierunku studiów lub zawodu. Jednym z kluczowych wymiarów partnerstwa jest przekazywanie rodzicom przez doradcę zawodowego w szkole ponadpodstawowej informacji o rozwoju uczniów oraz wspieranie ich w działaniach zmierzających do wyboru przez ucznia zawodu.

Poruszając kwestię związaną z partnerstwem na linii szkoła – rodzice, warto sformułować kilka pytań kluczowych. Te najważniejsze z nich mogą brzmieć następująco:

- Co rodzice robią w szkole?
- Jaka jest rola rodziców, a jaka nauczycieli w szkole?
- Jakie działania podejmuje szkoła, aby dzielić się odpowiedzialnością z rodzicami?
- Za co odpowiedzialni są rodzice w szkole?
- Jak rodzice angażują się w działania prowadzone przez szkołę?
- W jaki sposób szkoła stwarza przestrzeń do zaangażowania rodziców?
- Na czym polega współpraca rodziców ze szkołą?
- Jakie formy wspierania rodziców w rozwoju ich dzieci prowadzi szkoła?
- W jaki sposób szkoła informuje rodziców o rozwoju ich dzieci?
- Jaką pomocą służą nauczyciele rodzicom w sytuacjach trudnych dla uczniów?
- W jakich działaniach podejmowanych przez szkołę uczestniczą rodzice?
- Które działania szkoły realizowane we współpracy z rodzicami wspierają potrzeby rozwojowe, ambicje, talenty i możliwości ich dzieci?
- Jaki jest wpływ rodziców na działania szkoły?
- Na które obszary działań szkoły rodzice mają największy wpływ?
- W jaki sposób rodzice współdecydują w sprawach szkoły?